

dolgo pa Bog pomagaj! Res je, kar „spomenica“ pravi, da učenje skozi 2 meseca na Dunaji ne more imeti namena, da bi izurilo učitelja v kmetijskih znanostih, ampak da je temu nauku le namen ta, da si dobijo podlago za svojo lastno daljne učenje. Dobro! al naša misel je ta, da že za to podlago je treba imeti podlago; na primer, poznati je treba prvinstva kemije, fizike, rastlinstva itd. Al koliko je učiteljev na deželi, ki so si prisvojili vse te vede?

Iz vsega tega menda je jasno, da, ako hočemo kadaj reči: kmetijstvo pri nas cvetè, se začeti mora s kmetijskimi znanostmi pri večih kmetovalcih; ponuditi se mora njihovim sinovom priložnost izobraženstva. In kadar bo to doseženo, poprijel se bode prosti kmet sam izgledov umnejšega gospodarstva; zlomil si bo spone stare razvade in dal bo tudi on svojega sina v kmetijstvu podučevati. Vse to se mora pred dogoditi, predno se bo moglo to, kar danes lepo na belem papirji „spomenice“ stoji, djanstveno izpeljati.

Da je pa vse, kar smo omenili, spolniti težavno, istina je; posebno pa še, kadar je dober svet združen z dostavkom: „plačajte sami!“ Napredek je res potreben; napredek je lepa stvar, da bi le v naši ljubi Avstriji ne veljal pregovor: „kolikor več, toliko več“ — česa neki? — davka.

R. Dolenec.

Gospodarske novice.

* Varujte gozde (boršte)! Nobena dežela nam ne oznanja te resnice tako živo kakor Španska. V starodavnih časih je bila ta dežela žitnica vsej Evropi, zdaj neizmerna zemlja leži nerodovitna tako, da ne more prerediti svojih prebivalcev. Posekali so drevje in s tem posušili studence in pregnali dež in roso. Denar je preč, — studencev ni, rōse in dežja ni — in pa tudi Mojzesove palice ne, ki bi odprla novih studencev.

* Lov letošnjih hroščev (kebrov) v Memmingen-u je to-le opravil: nabrali so 1302½ četrtnjakov kebrov, v vsakem četrtnjaku jih je bilo okoli 3200, tedaj v vsem skupaj okoli 4 milijone in 168.000 kebrov.

Znanstvene stvari.

Sporočilo *)

o XI. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 9. julija.

Slovenska Matica je obhajala svoj IV. god v sredo 5. avgusta tega leta. V ta namen je bila ob 8. zjutraj sv. maša, katero so služili preč. g. kanonik J. Pavšler, in peli so pri njej pevci čitalniški pod vodstvom g. Försterjevima. Kmalu po deveti uri se prične občni zbor v mestni dvorani. Udeleževali so se ga ljubljanski odborniki vsi razun gg. dr. Toman, P. Kozlerja, ki ju ni bilo v Ljubljani in Fr. Levstika, kateri ni bil

tudi pri nobeni odborovi seji; izmed vnanjih so bili vpričo gg. grof Barbo, B. Raić in dr. R. Razlag. Bilo pa je tudi nazočih ustanovnikov in udov letos iz vseh krajev Slovenije razun Koroške toliko (blizu 100), da se je videlo, da spoznavajo v sedanjih pomembnih časih Slovenci, da je občni zbor slovenske Matice silo silo važen dan za Slovence vse.

Gosp. dr. L. Vončina, prvi prvosednikov namestnik, prične zbor z ogovorom, v katerem miluje, da je predsednik gosp. dr. Toman po bolezni zadrževan, predsedovati zboru, in bere telegram, ki je odboru došel s Turna, kjer zdaj gosp. doktor biva. Potem nadaljuje govor svoj s tem, da se ozira na dosedanje delovanje Matičino, in pravi, da društveno življenje štiri-letni čas svojega dozdanjega obstanka nikakor ni hiralo, temuč širilo se je in rastlo bodi-si gledé denarstvenih moči, bodi-si gledé knjig, ktere ima društvo po svojem prvem namenu dajati na svitlo. Vendar — pravi — se ne more tajiti, da je popolnoma pravična odborova in vseh rodoljubov goreča želja, da se Matica naša še krepkejša, kakor dosihmal, razvija in obilnejši sad pri naša. In pot v ta napredek kazati, je ravno namen skupnih zborov. Kar se mene tiče — nadaljuje govornik — opominja me vest, da tajništvu, vsem odborovim odsekom in blagajniku očitno zahvalo izrečem za neutrudljivo in vspešno delovanje njihovo, o sebi pa moram odkritosrčno reči, da nikakor nisem kos mestu, kteremu se dosihmal nisem mogel odpovedati. (Klici: ni res, ni res!) Gosp. predsednik sklepa govor svoj, sè živahno pohvalo sprejeti, s tem, da društvu na srce poklada sv. Avgušтина opomin: „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas“ — po kterem naj občni zbor v duhu rodoljubne edinosti reši nalogo, ki mu jo danes dnevni red ponuja, v pospeh naše slovenske Matice in v dušni prid slovenskega naroda! (Slava-klici.)

Na to bere tajnik prof. Lésar poročilo o odborovem delovanji od 1. julija 1867. leta do 1. julija 1868. leta, katero se glasi tako-le:

„Slavni občni zbor! Odborova nada, izgovorjena v 3. občnem zboru 9. avgusta 1867. leta, da Matica slovenska v 4. letu vstavi še čvrstejša korenine v narodu slovenskem in si pridobi še dalje več pisateljev in družbenikov, hvala Bogu, ni nas prevarila, temuč vspeh marljivega odborovega delovanja kaže, da smo preteklo leto precejšen korak naprej storili v vseh Matičinih obzirih.

Naj naslednje sporočilo opraviči ta izrek.

Da pa sporočilo ne bode časa jemalo obravnavi pretehtnih stvari, ki so danes na dnevnem redu, zato hočemo le v kratkih črticah narisati odborovo delovanje in njegov vspeh; kratkim biti v sporočilu nam velevala tudi ta okoliščina, ker bodete, slavna gospôda, obširno sporočilo brali v „narodnem koledarju“, ki se dotika prihodnji teden in jame z drugimi knjigami vred razpošiljati v 14. dneh.

Družbenikov je Matici do danes narastlo 236; med njimi je 12 ustanovnikov; izmed letnikov so trije prestopili v vrsto ustanovnikov tako, da se jim je plačana letnina všela v ustanovnino; dva ustanovnika pa sta prestopila med letnike, a dosedaj plačana ustanovnina se jim po odborovem sklepu ni všela za letnino.

Matica danes šteje 1371 družbenikov; če to številko odštejemo od zadnje številke glavne vpisovalne knjige, ki kaže 1493 udov,

razvidi se, da je od Matičinega za-

četka do danes 122 družbenikov ali odmrlo ali odstopilo ali ne vemo, kje sedaj bivajo, ker o sebi ne dadó živega znamenja.

*) Hoteli smo o 4. občnem zboru letos le ob kratkem sporočiti, ker se obširno Matičino sporočilo kmalu razpošlje z društvenimi knjigami; — toda kriva in jako enostranska obsoja Matičinega odbora in tajništva, ki jo je prinesla 52. številka „Slov. Naroda“, nas sili, da priobčimo celo sporočilo o IV. občnem zboru. Kajti iz te obsoje vidimo, da pisatelj onega članka ne pozná zgodovine matičinega razvijanja in takih presojevalcev, bi utegnili še več biti. Odgovor na omenjeni članek pa prepuščamo odboru samemu, da sebe in tajništvo brani takih napadov.

Vred.

Vrh tega je Matica dobila dva nova častna uda, namreč gosp. profesorja Jana Purkyně-a in Franja Palackega, ktera je odbor izvolil v IX. in XI. seji.

Odbor je imel štiri seje, in sicer:

- osmo sejo 3. oktobra 1867. leta;
- deveto sejo 19. decembra 1867. leta;
- deseto sejo 16. aprila 1868. leta;
- enajsto sejo 9. julija 1868. leta.

Vrh tega sta odseka za izdavanje knjig in za spremembo pravil imela večkratne razgovore in obravnave.

Sad odborovega delovanja pa je ta-le:

A. Meseca avgusta prejmete, slavna gospôda, naslednje tri knjige:

1. „Olikanega Slovenca“, ki obsega 8½ pôle,
2. „Slovenskega Štajarja“ 1. snopič, obsegajoč 9 pôl;
3. „Narodni koledar, sporočilo in letopis“ za 1869. leto, obsegalo bode 16—17 pôl.

Vrh tega je v delu in morda še to leto pride na svetlo:

4. „Slovenskega atlanta“ 1. snopič, obsegajoč obe zemeljni obli, Evropo in Avstrijo; sem štejemo tudi
5. „Vodnikove pesmi“, ktere bi bile lahko že natisnjene, ako bi nam jih bil, kakor je bil obljubil, vredil pisatelj, kteremu jih je izročil odsek za izdavanje knjig.

Atlantov snopič se po odborovem sklepu razpošlje, ko se dovrši; Vodnikove pesmi pa bodo čakale razpošiljatve prihodnjega leta.

Za izdavo „Koseskijevih poezij“, ki je 3. občni zbor željo izrekel, da jih izdâ Matica, še nismo dobili privoljenja pesnikovega.

B. V presojevanji so naslednji rokopisi:

1. Stanko Vrazova zapuščina slovenskega narodnega blaga, ktero je blagodušna Matica ilirska zastonj prepustila naši Matici.
2. „Slovenska stenografija“, ki jo je sestavil Fr. Hafner, učitelj v Slovenjem gradu;
3. „Zemljepisje“ po Schubertu, poslovenil Matej Cigale;
4. „Slovenski umetni zidar“, poslovenil Fr. Vodopivec;
5. „Latinska čitanka“ Žepičeva;
6. „Latinska slovnica“ P. Ladislavova.

C. Odsek za izdavanje knjig je naprosil:

1. Gosp. Mat. Cigaleta, da spiše filosofično propevotiko ali dušeslovje;
2. Gosp. Žepiča, da sestavi slovensko „hrvaško-srbsko slovnico.“

Oba gospoda pisatelja sta radostna prevzela spisovanje.

3. Gosp. Jož. Marn je v IX. seji naznanil, da spiše „slovensko literaturo“.

4. Za „slovensko-laško slovnico“ še nismo našli pisatelja.

5. Tudi za „starožitnosti slovanske na podlagi Šafaříkovih“ po sedanjem stanu slovanske znatnosti se dozda še ni oglasil noben pisatelj.

D. Knjigi, o kterih bode slavni občni zbor danes sklepil, ste:

1. „Slovenski naučni slovník“, ki ga predlaga odbor, in
2. „Slovenska znanstvena terminologija“, ki jo nasvetuje g. Fr. Erjavec.

E. Za Schödlerjevo knjigo „Buch der Natur“, ktero je odbor sklenil izdati, se na odsekov poziv še ni oglasil noben pisatelj. Odsek za izdavanje knjig bode toraj moral nastopiti drugo pot, da si pridobi pisateljev; ktera pa bode ta pot, tega še ni sklenil.

Tudi životopisa ranjcega dobrotnika slavyanskih literarnih društev, Matija Debeljaka, še nismo prejeli, čeravno smo si mnogo prizadevali; še to se nam ni posrečilo, da bi bili kje zasledili njegovo sliko, ktere želé vsi zavodi, kterim je daroval vse svoje premoženje, o kterem že proračun nekoliko naznanja, sporočilo tiskano v „narodnem koledarju“ pa obširnejše govori o njem.

F. Naj omenim še ene knjige, o kteri je odbor izrekel, da jo izdâ Matica, a da se že zdaj ne vrsti knjigam, kterih Matica želí, in to je „poljudna dogmatika“ ali verna, izdelana po Jirsikovi, ktero je navetoval gosp. dr. Jož. Ulaga.

Na prvi videz se Matičina naložena glavica, kakor je naznanjena v računu in proračunu, izdanem v vabilu k IV. občnemu zboru, ni premenila, ker je bil odbor v IX. seji sklenil, da se imajo društveni novci vlagati v hranilnico, dokler se ne prekliče ta sklep. To se do sedaj še ni zgodilo; zato pa, slavna gospôda, pomnožitev Matičine glavice najdete v gotovini, ki je naložena v hranilnici.

Ta se vé da ni vsa taka, ki bi se smela stalno naložiti za glavico, ampak v njej so novci, ktere Matica smé potrošiti in jih bode potrošila, ko se pričnó tiskati omenjeni rokopisi.

Med glavico pa se mora prištevati:

a) plačana ustanovna	3.325 gold.
b) izmed daril	90 „
Skupaj	3.415 gold.
c) Ko bi se bila dovršila obravnava Debeljakove zapuščine, pridjalo bi se bilo okoli	5.000 „
d) in ko bi bili vsi ustanovniki plačali zaostalo ustanovno, okoli	1000 „
znašal bi prirastek	9.415 gold.
in če temu prištejemo sedanjo naloženo glavico	27.023 „

znašala bi vsa glavica 36.438 gold. brez sobne oprave in ostalih knjig, in če nič ne dodamo izmed letnih doneskov in obresti, kar bi lahko storili po 22. §. Matičinih pravil, ampak če vso plačano letnino in obresti potrošimo za knjige.

Neke tiskarne pomote v računu in proračunu, ki sta tiskana v vabilu k IV. občnemu zboru, popravljene so v sporočilu, tiskanem v „koledarju“ za 1869. leto.

Mnogo stroškov ter nepotrebnega posla in truda, ne samo tajniku in blagajniku, ampak tudi nekterim gospodom poverjenikom daje neredno plačevanje obljubljenih doneskov, to je menda tudi krivo zaostalim doneskom, o kterih poroča račun. Menda nikogar ne žalimo, ako izrečemo željo, naj bi častiti udje v redu in vsako leto o pravem času, to je, saj do 1. julija odrajtovali, kar so prostovoljno in blagodušno namenili Matici, prevažnemu zavodu slovenskega naroda.

Če tudi smemo z letošnjim napredkom Matice naše biti zadovoljni, vendar ne bode od več, že izrekamo željo, naj bi prihodnje leto še več pisateljev stopilo na dan in še več rodoljubov pridružilo se slovstveni materi vseh Slovencev.

Koj potem poprime besedo gosp. dr. J. Bleiweis: „Slišali ste, da nam je Matica ilirska velikodušno podarila zapuščino St. Vrazovo. Mislim, da zbor Matičin spolni le svojo dolžnost, ako sklène, da se današnja skupščina zahvaljuje Matici ilirski za ta dar, — kar se z vsklicem pritrjuje.

Gosp. blagajnik dr. J. Zupanec prečita „račun“ od 1. julija 1867. leta do 1. julija 1868. leta in „proračun“ od 1. julija 1868. leta do 1. julija 1869. leta, in ker nihče nima nobenega pomisleka o tem, se na

predlog g. dr. Vončina izvolijo gg. Fr. Sovan, L. Robič in A. Kremžar, da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun o novčnem gospodarstvu vsled §. 12. a. M. pr.

Na to se poberó volitveni listi, in da se zborovanje ne pretrga, nasvetuje g. dr. Costa, da neki odsek pod vodstvom gosp. deželnega poslanca M. Tavčarja v posebni sobi volitev novih odbornikov namesti 9. julija t. l. izvadljanih po 14. §. Matičinih pravil pregleda in zboru pozneje poroča. (Kon. prih.)

Šolske stvari.

Letopisi šolski.

Šolsko leto je minulo in dohajajo nam sporočila ali izveštja gimnazij, realk in glavnih učilnic drage nam Slovenije ter nam nalagajo dolžnost, čitateljem našega lista, ker ta izveštja — brž ko ne večini ne pridejo v roke, iz njih objaviti najvažnejše stvari. Pričnimo z

1. Ljubljansko gimnazijo.

Njeno izveštje ima dva sestavka; nemškemu je naslov: „Beitrag zur Zerlegung gebrochener rationaler Functionen im Partialbruche“ (spisal prof. dr. Nejedli); slovenskemu pa: „Besedoslovje, kako se je začelo in kak napredek je do sedaj stvorilo“ (spisal profesor J. Šolar). O poslednjem bodo „Novice“ drugi pot obširnejše govorile. Vodja, 16 profesorjev in 5 suplentov je redne predmete učilo 610 dijakov, izmed katerih je pa pred dovršenim šolskim letom 58 (!) zapustilo to gimnazijo. Največ jih je izostalo iz I. a. razreda, in sicer izmed 65 nič manj ko 20. Kaj je temu neki vzrok? — Poleg katoliških dijakov je bil le 1 sam protestantske vere; razun 84 Nemcev (odkodi je neki teh 84, ker v imeniku dijaškem nahajamo le malo nemških krajev??) so vsi drugi Slovenci in en Hrvat. Skušnjo zrelosti je izvzemši enega delalo vseh 39 učencev 8. razreda. — Učnine so učenci plačali 407 gold. 95 kr., ktere tretjina se postavno deli med polovico učečih profesorjev. — Podpore iz obilnih ustanov so dobili učenci 7297 gold. 90 kr.; dosedanjim ustanovom prihodnje leto priraste 10 Kalistrovih štipendij, vsaka po 240 gold. Namenjene so te ustanove revnim dijakom na Kranjskem, zlasti v postonjskem okraji rojenim, ki so v šolah v Ljubljani. Važno vprašanje, ki iz tega izveštja ne vemo, kako se bo rešilo, je to, kateri postojnski okraj je umeti: ali prejšnji ali sedanji, ali celó kateri z novimi mejami? Prva oddaja teh ustanov dá nam odgovor. — Slovenščina se je v vseh razredih slovenskim dijakom razlagala po dve uri na teden, 70 neslovenskim pa v dveh oddelkih. Po tem izveštvu je torej 14 Neslovencev slovenščine bilo oproščenih, če se je niso učili s Slovenci. Tega nam pa ne pové sporočilo. Slovenščino so učili: gospodje Marn, Melcer, Šolar, Vavrů, vitez Gariboldi, Zupan, Kunstek in Zajec.

2. Ljubljanska viša realka.

Njeno sporočilo ima le nemški sestavek pod naslovom: „Ueber die Saftbewegung in den Pflanzen, nach neueren physiologischen Arbeiten“, dargestellt von Fr. Wastler. — Vodja, 6 profesorjev, 4 učitelji in 2 suplenti so učili redne predmete. Vpisalo se je 217 učencev, konec 1. pol leta jih je bilo 208, konec leta pa 197; med 208 dijaki je bilo 202 katolikov in 6 protestantov, 118 Slovencev, 68 Nemcev (bo pač dosti taci vmes, ki so kranjske krvi, pa nemškega duhá?), 21 Lahov, 1 Hrvat; — 111 Ljubljančanov, 97 tujcev, med

ktere so šteti vsi, ki niso rojeni v Ljubljani. Učnine se je plačalo 1387 gold., vpisnine pa 157 gld. 50 kr.; ta in polovica učnine se oddaja v realkin zaklad, polovica učnine pa v zalog za uk (Studienfond); realkinemu zalogu je toraj letos prirastlo 851 gold., — pomoči iz ustanov sta prejela 2 realca le 44 gold. 45 kr. — Ne moremo si kaj, da ne bi pri tej priliki zopet povzdignili glasú ter c. k. deželni vladi, ki oddaje največ dijaških ustanov, in drugim oddajalnikom na srce položili željo, da bi realcem pričeli naklanjati ustanove, ktere niso izrečno namenjene gimnazijalnim dijakom. — Slovenščino sta gospoda Lésar in Peternel po 3 ure na teden razlagala Slovincem; za Neslovence se je učila v 2 oddelkih po 2 uri na teden. Koliko Neslovencev se je učilo slovenščine, tega nam ne pové sporočilo; mestna govorica pa hoče vedeti, da prav malo število.

3. Ljubljanska izgledno-glavna in pripraviška šola (po starem „normalka.“)

Starim perijoham je naša normalka dala slovó, namesto njih je izdala svoj prvi „Jahresbericht“; slovenski priimki so v njem slekli tujo obleko in oblekli so domačo — a Ljubljana se vendar, hvala Bogu, ni razrušila, stari grad še stoji in šolsko poslopje, v katero se je 1. decembra 1798. leta vselila, se še zazibalo ni; pa vsaj so to prerokovale „Novice“, če tudi si nikdar niso lastile preroškega duhá.

To sporočilo začinja ravnatelj z zanimivo zgodovinsko črtico od normalkinega začetka 1773. leta do 1810. leta. — 18 učiteljev je učilo 24 učiteljskih pripravnikov, 765 vsakdanjih in 178 nedeljskih dijakov. Načrt učnih predmetov, ktere ga si — se ve da — ni dala sama normalka, z žalostjo napolnijo vsacega pravega rodoljuba, kajti kako se številke ur, v kterih se je na teden učil slovenski jezik (pričenši s prvim razredom) 8, 3, 3, 3 vjemajo s tednimi urami 4, 9, 8, 9 za nemški jezik? Evo načrt za ponemčevanje!

Pisava dijaških priimkov nam zadovoljuje, a ne pisava krajnih imen; razun imen, kterih ni mogel potujčiti Nemec, na pr. Šiška, Dobrova, Ježica, Hrušica, so vsa nemška; Oberhrušica je celó pol nemška, pol slovenska. Ljuba normalka, nikar se ne brani in začni pisati vse slovensko in razveseli nas prihodnje leto saj tudi s kakovim slovenskim sestavkom; porok smo ti, da tudi po čisto slovenskem sporočilu ne zibne Ljubljana, ki stoji na trdi slovenski zemlji.

4. Mestna glavna šola pri sv. Jakobu.

Njeno izveštje nas je zopet letos razveselilo. Tehtni spis na čelu pod naslovom „Zanemarjeni otroci v našem mestu“ (spisal M. Močnik) vnema državo, mestno srenjo in duhovščino za naprave, po kterih bi se bolj skrbelo za izrejo zanemarnjenih otrok. Vodja in štirje učitelji so učili 351 vsakdanjih in 122 nedeljskih učencev.

5. Nunska dekliška glavna šola.

Izdala je perijohe po starem; toraj iz njih ne moremo družega posneti, nego razvrstitev in število učenk, kterih je v javni šoli bilo 932, v notranji pa 143. Naj nam častite gospé nune ne zamerijo, če izrečemo željo, da v prihodnje tudi one dadó slovó suhoparnim „perijoham“ in prično izdavat sporóčilo s podučnimi sestavki za ženski spól. Oni, ki so pričujoči bili pri konečnih poskušnjah, ne vedó, ali bi se bolj čudili go-rečnosti in spretnosti gospéj učitelj, ali izurjenosti njihovih učenk. Slava in hvala obojim!

niso pristavljena tudi imena rojstnih krajev, to sam Bog vé. Iz tega izvestja pozvedamo, da je tukajšnji gimnaziji podpora družba letos naklonila 183 gld. 94 kraje.

8. Zagrebška gimnazija.

Njen program ima latinski vvodni članek, kteremu je naslov: „Horatius de Plauto in epistola ad Augustum recte an secus senserit quaeritur“ (spisal prof. Arminius Šrabec). Vodja in 15 profesorjev je podučevalo 495 dijakov (za 115 manj mimo ljubljanske), in sicer 448 lat. katoliških, 17 grško-katoliških, 18 pravoslavni, 12 izraelitov. Pristavka rojstnih krajev pogrešamo tudi v tem izvestju. —

Po vsem se vidi, da v gimnazijskih programih so letos učiteljski spisi v narodnih jezicah — bele vrane.

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o XI. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 9. julija.

(Konec.)

Na vrsti so odborovi nasvetje, in o A o naučnem slovníku bere najprej g. dr. Costa odsekovo poročilo in prične se razprava.

Prvi spregovori in sicer zoper „Naučni Slovník“ g. L. Svetec, češ, da ni še čas za tako knjigo, in dokazuje to z ozirom α) na dušni, β) novčni stan, in γ) sicer na potrebe slovenskega naroda. Slovenci doslej nimamo tolike književnosti, ne potrebne terminologije, ne sposobnih pisateljev, in mora se slovenščina spraviti prej v šolo, da se vzbudijo. Stroški bi bili preveliki, ker dajati se mora na svitlo vsaj koledar z letopisom, da naznanuje stan slov. Matice. Ker je „Naučni slovník“ le posnetek že obstoječe literature, na vrhuncu kake izobraživne dobe, za gizdo, zato ni neobhodno potreben, kar spričuje tudi skušnja. Nasvetuje toraj: „naj se to delo za zdaj odloži, vendar iz uma nikar ne izpusti, temuč vmes naj se pozvé zgodovina českega „Slovníka naučnega“, o katerem nekoliko govori. — G. Svetcu nasproti se oglasi g. dr. Krek, ter gledé na stroške kaže, da bi se smele opustiti druge ne celó primerne knjige, na pr. „Umetni zidar“ itd., kakoršne bi morebiti prevzela družba Mohorjeva, s katero bi se Matica lahko sklenila i v koledarju. Kar stan Matičin zadeva, lahko se v dveh polah dá naznaniti družnikom. Slovenskih šol čakati ne smemo, ker čakali bi predolgo; terminologija se izdeluje sproti; delo to pa je v podporo vsem vednostim in znanstvu, velike koristi, ter podpira nasvet odborov s pristavkom, naj glasuje občni zbor tudi o družih treh točkah tega predloga, ne samo o prvi. — Za njim povzdiguje prav navdušeno gosp. odbornik Božidar Raić velikansko misel, ki jo je sprožil g. Anton Lézar in dalje tako na tanko in temeljito razvil g. dr. Costa, naj se je Matica poprime ne gledé na opovire in prigovore, kakoršne ima v začetku vsaka dobra reč, ter razkazuje bolj na tanko, kako bi se dobili pisatelji, koliko bi imel spisati eden, kako bi se dalo zložiti in vrediti imenstvo ali nazivje, kako bi se shajali v razdelkih pisatelji in odborniki, kako bi nas moralo biti sram potomstva, ako se ne podamo junaško na borišče itd. Delo to sicer ne bi bilo za kmeta, ali vzgled za Slovence srednje in više vrste; razkosani tako med seboj bi v tem delu imeli neko edinstvo, in ko bi tudi glavica se imela načeti, vélika skupščina naj dovoli tudi poslednje petice, in ustanovi naj se nova Matica, in z

vsklikom sprejmimo odborov predlog! — Dr. J. Bleiweis kaže, da je res, kar je Raić povzdigal, „audaces fortuna juvat“, in da ne bi nikakor mogel tako britke kritike pisati našim duševnim močém kakor g. Svetec; da imamo že vendar mnogo terminologije (rastlinske, rudninske, zdravilstvene, zgodovinske, jurid. polit. slovník itd.), da naučni „slovník“ nima razlagati na tanko posamesnih ved, da je koristen celó kmetiču za njegovo polje, olikanim stanovom pa sto- in stokrat, česar ga skušnja uči, in tako ravna skoro vsa današnja inteligencija družih narodov s svojimi „Convers. Lexiki“. Gledé na denarne moči, pravi, se bo dalo marsikaj prihraniti, in če tudi ne, delo se mi zdí prevažno, práv zaklad našega naroda, toraj ne odlašajmo tega, in če tudi danes sklenemo, pomnimo, da jutri še ne začnemo, in če so Čehi mogli, moremo mi, če le hočemo. — G. Svetec ponavlja, da je hotel le razpravo sprožiti, da družih knjig ne smemo opustiti, da se narod iz te ne bo naučil veliko, da se terminologija prisiliti ne dá, da se ravno z „Naučnim Slovníkom“ pravo junaštvo ne skazuje, in ker bode delo mnogo stalo, naj se reč dvakrat premisli. — Ko mu dr. Krek omeni, da nikakor vseh knjig ne bode Matica opustila, da tudi Čehi niso prej še imeli dovršenih znanstev po vseh razdelkih, in vendar so pričeli s tem delom, in ko g. M. Močnik opomni, da je gledati pri spisovanji tega dela zlasti na namen, in toraj posebno na odbor, ki ga bode oskrboval, in da bode pospeševalo narodno edinstvo, da se jutri koj ne bode začelo, nasvetuje gosp. župn. Ripšl, konec debate. Ali ta predlog se ne sprejame in besedo poprime še g. prof. Šolar ter pové, da je že v odboru govoril zoper to, naj vže zdaj sklene o „Naučnem Slovníku“, in meni, da se s Čehi v tej reči meriti ne smemo, da za nekatere knjige že sedaj pisateljev ni dobiti, da-si bi bile prav koristne, na pr. ravno „umetni Zidar“, ko bi jih le 200 po njem svoje zidarstvo povzdignilo in zboljšalo, da je našemu narodu treba zlasti gospodarstvenih knjig, da naj se prej tem potrebam zadostuje. — Ko še dr. J. Bleiweis pojasní, da se s Čehi res meriti ne smemo, da se pa vendar le, ako so se ti lotili v kljub toliko težavam tolikega dela, smemo tudi mi Slovenci lotiti ga, in g. Stare popraša, je-li to nasvèt ali sklep, — naposled sporočevalec g. dr. Costa spregovori rekši, da je to odborov nasvèt ali predlog, toraj gotov; da bi ga odbor sicer sam smel izvršiti, vendar je zaradi velike važnosti hotel predložiti ga občnemu zboru v konečni sklep. Ker so vgovori že ovrženi v sporočilu odborovem (glej str. 27.), razkaže le ob kratkem, da tudi nekteri vgovori zaradi dohodkov in stroškov niso resnični, da glavica utegne vmes narasti do 40.000 gld., da se bode po premoženju sproti določevalo lahko, koliko pol n. p. 25, 10 ali 12 ali še menj naj se izdá na leto; da vgovor za stran slovenskih šol gre na adresu državnega zbora, da nam je zgodovina českega slovníka dovolj znana, in da-si je delo težko, vendar začnimo!

Predsednik g. dr. Vončina dá glasovati najprej o Svetec-Šolarjevem predlogu, za kterega se oglasi pet družbenikov, in po Raićevem nasvetu se sprejame z vsklikom odborov nasvèt, ter glasuje se nato tudi o družih točkah njegovih, ki se nespremenjene sprejmó, le v točki b) se po nasvetu dr. Kreka po besedi „udov“ sprejame dostavek: izmed kterih imate dve tretjini stanovitno bivališče v Ljubljani.

B) o načrtu novih Matičnih pravil:

Gosp. dr. Costa prebere sporočilo odborovo o načelih novih pravil in nasvetuje, ker ima vsak njihov načrt v rokah, naj se opusti čitanje posamesnih §§., in

prične koj splošnje, po tem posebno posvetovanje, in g. Robič želi, naj se v §. 2. vvrsti, da vsak družnik dobí sprejemnico ali posebno diplomu, ki bi se dala napraviti za male stroške. Tajnik pové, da se je na to že mislilo, in da se za poskušnjo dela že neka slika. Ker pa blagajnica društvena stroškov za to ne more sprejemati, in bi po opombi dr. Razlagovi diploma móгла imeti kolek, se po besedi Costovi, da ta reč gré v opravični red, ne pa v pravila, izroči odboru, da jo izvrši tako, da kdor bode želel na svoje stroške diplome Matične, jo tudi dobí.

Na to se §. 1—4 sprejamejo. — §. 5 se po dr. Razlagovem nasvetu popravi tako, da se va-nj vstavi beseda „praviloma.“

§. 7: „Knjižnice in druge obrok“ — se po Raičevem nasvetu kot dostavek prestavi v 2. §. pod posebno črko d) in tako pravila skrečijo na 19 §§.

Pri §. 14. (13.) nasvetuje g. dr. Razlag, naj se premeni poslednji stavek tako-le: On izvoli tudi tajnika **po razpisani službe na tri leta** in druge potrebne pomočnike, opiraje se na to, da bode posihmal dela še več, da se imed več prošnikov izvoli lahko najsposobnejši, da dela tudi rajši in vspešniše, kar kaže izgled Ilirske Matice. — Dr. Costa se s tem ne vjema, ker je nepotrebno to jemati v pravila, ker je graja ali meja, ki si jo stavimo sami, zato naj se to prepusti odboru, ali sprejme v opravični red; to tudi obvelja, ker Razlagov predlog ostane v manjšini.

Pri 15. (14.) misli g. dr. Krek, da brez ozira na osebnosti zaznamnja nekaki občni odjek, ako očitno izreče iskreno željo, naj se pri prihodnji odborovi seji, kadar se ima voliti predsednik, izvolimožak, kateri svoje duševne moči lahko žrtuje tako imenitnemu ustavu, vodi občne zборе, in sploh, da-si je časi težavno, vsi odborniki, ki prevzamejo to čast, prejamejo tudi dolžnost. G. B. Raić celo méni, da ne bi bilo napačno, ako bi občna skupščina si volila prvosednika.

Pri §. 20 (19.) želi prof. Bradaška, naj bi, ko bi društvo nehalo, glasovali le tisti, kateri so glavnicu zlagali, t. j. ustanovniki pri poslednjem vélikem zboru zbrani ali v slučaju, da se ne bi mogel sklicati občni zbor, odbor Matičin, in glasi naj se 19. §. tako-le: „Ko bi društvo nehalo, sklenejo odborniki, na poslednjem vélikem zboru zbrani, in ako ne bi več bilo mo-goče sklicati véliki zbor, sklene odbor, v kakošen za slovenski narod občnokoristen namen se obrne društven imetek.“ — Ves zbor pritrdi tej premembi.

Na zadnje se po dr. Costovem nasvetu glasuje še sploh o vseh §§. in sprejamejo se pravila soglasno s sprejetimi premembami; — po tem takem se nova Matičina pravila glasé kakor sonatisnjena na 41.—43. strani Matičinega sporočila.

C.) O g. Erjavčevem nasvetu

velí dr. Razlag, ker vreduje ravno sedaj g. Šulek hrvaško-srbsko terminologijo, da odbor po volji občnega zbora piše gosp. Erjavcu, naj stopi v dotiko z gosp. Šulekom, ako se da spraviti na dan vzajemna hrvaško-srbsko-slovenska terminologija. G. Raić pa omeni, da po „Naučnem Slovníku“ morda tega ne bode treba; sicer pa se ima zložiti hrvaško-srbska uradno, in slovenska se bode po unej morala sestaviti posebej.

Niti izmed zbranih niti izmed nepričnih Matičinih udov ni občnemu zboru nikdor stavil nobenega nasveta. Došlo pa je 4. t. m. do občnega zbora pismo, v katerem „dramatično društvo“ prosi, „da bi mu slovenska Matica dajala vsako leto, vstevši 1868. leto, po 300 gld. podpore.“ — Tajnik od besede do besede prebere to prošnjo in prvosednik popraša, kaj o njej misli véliki zbor; ker se na to vprašanje ni oglasil noben družnik,

zato se prošnja izroči odboru v obravnavo in konečno rešitev.

Po tem dež. poslanec g. Mih. Tavčar naznani izid nove volitve tako-le:

Oddanih je bilo 155 volilnih listov; za ljubljanske odbornike so bili voljeni: gg. 1) A. Kos s 147.; 2) dr. Jan. Zl. Pogačar s 149.; 3) dr. Leon Vončina s 148. in dr. Franjo Papež s 123. glasovi;

za vnanje pa gg.: 1) Črne Anton s 150.; 2) Matija Majar s 145.; 3) dr. Rad. Razlag s 154.; 4) Drag. Šavprl s 150.; 5) dr. Andr. Vojska s 151.; in 6. dr. Jož. Vošnjak s 154. glasovi. — Za temi so največ glasov dobili ljubljanski družbeniki: gg. Levstik France (24), dr. Poklukar (9) in dr. J. Cvajer (5); vnanji pa: gg. Kosar France (9) in dr. Greg. Krek (7).

Naposled poslovi predsednik prof. dr. Vončina zbor z željo, da bi vse, kar je sklenil, bilo Matici v pospeh in v korist národu slovenskemu.

Zabavno berilo.

Harambaša.

Prosto po hrvaščini posnel Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Vplamenjenega srca, kakor še nikdar nikoli, vrnila se je Milica s plesa domú. Zaspanec je bežal od nje in Marice, kajti le-ta je mogla, kaj pa da nemudoma vedeti in slišati koj do drobne pičice vse, kar se je zgodilo preteklo noč. Milica je kakor kako lepo „storjico“ pravila, kakošne rasti je ta krasni junak, kakošnih oči, ust, las, nosá; kako se je plemenito obnašal; kako je bil napravljen; kaj in kako je govoril; kako in kolikokrat je ž njo plesal, — in vse ostale malenkosti, ktere popolnoma vedó samo zbegane deklice pomniti in pripovedovati. Marsikako reč je večkrat ponavljala, pa še je mislila, da ni vse na drobno razstela, razložila in povedala. Do svitlega dne je trajal njuni razgovor, in sicer tako dolgo, da jima je še le v Milično sobo stopivši varh zmedel besedo.

Da se je pričelo preteklo noč Milično romantično-sanjarsko življenje, to naši bralci in zlasti ve, vedoželjne bralke, lahko popolnoma uganete in spoznate. Teh misli je bila tudi Milica sama, in hotela je pričeto nitiko spresti do zadnjega vretena. Koj po zajutru je namreč mogla iti Marica „špionirat“ čudo-lepega ptujca; kajti povedala je bila Milici, da dobro pozná točarja v krémi „pri Cesarju“, in da ena ondotnih hišin jej je stara, dobra prijateljica. Nasledek njenega špionstva izvedela je Milica čudo zgodaj, že ob deseti uri dopoldne, in bila je ž njim popolnoma zadovoljna. „Lepi tujec“ — djala je Marica — „ni kak navaden človek, ampak preučena glava, tako pravijo vsi natakari in hišine „pri Cesarju“. Celi božji dan namreč ne dela družega, kakor da bere romane, katerih je bojé cel voz s seboj pripeljal. Pa tudi ljubeznjiv je kakor angelj; vsem ženskam „pri Cesarju“ bil je kmalu možgane zmešal. Zraven tega pa živi kakor žlahen gospod, in je tako radodaren, da more gotovo imeti zlate jame in sreberne goré. Drugim gostovom morajo natakari in hišine včasih za kako malo službo ali postrežbo še iz papirnatih desetih par soldov nazaj dati; le-ta pa tudi iz srebernega trdnjaka ni solda nazaj noče. Zato se pa tudi vsi posli in strežaji v gostilnici rujejo med seboj, kdo mu bo stregel.“ — Pa to še ni bilo vse. Marica se je že spoznala in sprijaznila s tujčevim strežajem, ki je tudi jako zanimiv človek. Ta jej je povedal, da njegov gospod danes celo jutro ves navdušen govori le o neki prekrasni gospodičini, — pravi Vili — ktero je